

Iin kunta
Jokisuuntie 2
91101 Ii
kirjaamo@ii.fi

LAUSUNTO

12.11.2021

Dnro 443/2021

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Iin Ollinkorven tuulivoimahankkeen osayleiskaavasta

OLLINKORVEN TUULIVOIMAHANKKEEN KAAVAEHDOTUS

Ilmatar Ii Oy suunnittelee Iihin tuulipuistoa, joka rajautuu Oulun kaupungin rajaan Yli-Iissä. Ilmatar Ii Oy suunnitteli alun perin enimmillään noin 63 tuulivoimalan suuruisen tuulivoimahankkeen rakentamista Iin keskustaajamasta 4-20 kilometriä koilliseen. Hankkeessa tarkasteltiin kolmea toteutusvaihtoehtoa (VE1 63, VE2 15 ja VE3 42 tuulivoimalaa) ja ns. nollavaihtoehtoa, jossa tuulivoimaloita ei rakenneta. Kaavaluonnosratkaisu laadittiin hankevaihtoehdosta VE3, 42 tuulivoimalaa. Kaava-alueen pinta-ala oli noin 75,6 km². Valmisteluaineistosta kuulemisesta saadun palautteen ja käytyjen neuvottelujen perusteella on muun muassa hankkeen ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja nykyisestä maakunta-kaavasta hyväksyttävän poikkeaman mahdollistamiseksi laadittu kaavaehdotus hankevaihtoehdosta VE4 (10 tuulivoimalaa). Kaava-alueen pinta-ala on noin 22 km². Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho noin 5-9 MW. Tuulivoimapuiston liittämiseksi kantaverkkoon tutkittiin kahta liittymispistevaihtoehtoa, joista Isokankaan liittytävaihtoehdosta luovuttiin valmisteluaineistosta kuulemisen Fingridin lausunnon ja yhteysviranomaisen lausunnon johdosta. Liittymispistevaihtoehto on Fingridin suunnitteleman uuden 400 kV+110 kV:n johdon rinnalle rakennettava uusi Hervan sähköasema suunnittelualueen koillispuolella.

Ollinkorven tuulivoimahanke sijoittuu poronhoitoalueen ulkopuolelle. Alkuperäinen hankealue sen laajimmassa vaihtoehdossa rajautui Oijärven paliskuntaan. Hankkeen kaavaehdotukseen on valittu vaihtoehto VE 4, joka on kauempana poronhoitoalueesta. Alueelle sijoittuu kuitenkin Oijärven paliskunnan poronhoidon toiminnassa tarvittava pyyntiäitaita. Oijärven paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 1300 ja poronmistajia on 51. Paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskuntaan sijoittuu ennestään Myllykankaan tuulipuisto ja luvitusvaiheessa oleva Isokankaan tuulipuisto. Paliskunnan rajalle sijoittuvat lisäksi Nybyn ja Olhavan puistot sekä suunnitella oleva Palokankaan tuulipuisto. Näissä on yhteensä 58 tuulivoimalaa. Paliskunnan alueella on myös suunnitteluvaiheessa noin 60 voimalan Yli-Olhavan tuulipuistohanke, joka sijoittuu aiemmin mainituista olemassa olevista ja suunnitelluista tuulivoima-alueista sisämaahan päin ja sen myötä keskeisille Oijärven paliskunnan poronhoidon toiminta-alueille. Tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutus paliskunnan poronhoidolle on merkittävä. Sähkönsiirron liittymispisteen muututtua Hervan sähköasemalle, hakkeeseen kuuluva voimajohto ei enää sijoitu poronhoitoalueella.

Poronhoidon huomioon ottaminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990): ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta” (PHL 3§). Poronhoitolaissa 53 §:n mukaan: ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.” Vaikka hanke ei sijoittuisikaan valtion maille, ovat lain mukaisten neuvotteluiden kaltaiset neuvottelut suositeltava työkalu toimijoiden tarpeiden yhteensovittamiseksi.

Poronhoitolain lisäksi voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan poronhoitolain rajaamiseen liittyvä ja tuulipuistojen suunnittelua ohjaava suunnittelumääräys edellyttävät, että hankkeen suunnittelussa on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.

Vaikutukset poronhoitoon

Poronhoito on ekstensiivinen maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (mm. kesä, talvi, rykimä, vasoma), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoidon toiminta-alueet ja infrastruktuuri (mm. kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertaidat ym.). Paliskunnan toiminta on suunnitelmallista elinkeinon harjoittamista. Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta vaikuttaa poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen on yhtenäinen toimintaympäristö. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä.

Tuulipuistohanke sijoittuisi Oijärven paliskunnan toiminta-alueen läheisyyteen. Vaikka varsinainen hankealue ei ole Oijärven paliskunnan alueella, poroja voi silti jossain määrin laiduntaa tuulipuiston alueella, sillä poronhoitoalueen rajalla ei ole aitoja. Etenkin syksyllä metsästysaikaan hirvikoirat häiritsevät poroja, jolloin niitä voi siirtyä enemmänkin poronhoitoalueen ulkopuolelle. Porojen siirtyminen keskikesällä räkkäsuojaan tuulipuistoalueelle on niin ikään mahdollista, sillä paliskunnan rajalla sijaitseva Muhosuo on alue, jossa poroja laiduntaa kesällä, ja osa sen alueesta on lähellä suunniteltua kaava-aluetta. On mahdollista, että tuulipuiston avoimet sorapinnat houkuttavat poroja, mikä ei ole hyvä asia ja aiheuttaa paliskunnalle lisätyötä. Oijärven paliskunnalla on yksityismailla suunnitellun tuulipuiston alueella ja lähialueella kaksi kiinteää pyyntiäitaa, joiden tarkoitus on se, että porot saadaan pyydettyä ja vietyä alueelta pois syksyllä ja alkutalvella.

Oijärven paliskunnan aiempien kannanottojen mukaan esimerkiksi Myllykankaan tuulipuisto on vaikeuttanut ja hidastanut poronhoitotoita kesällä, kun metsät on hakattu ja porot ovat tulleet räkkäsuojaan alueelle ja sitten hajonneet pienempiin parttioihin, joita on vaikeampi koota aitaan vasanmerkintää var-

ten. Jos vasat jäävät merkitsemättä, niitä ei voida erottaa omistajansa omaisuudeksi esim. liikennevahinkotilanteessa. Tällöin porosta saatava vahingonkorvaus tai teurastuotto ei tule poronmistajalle. Tuulipuistohanke tuo alueelle lisää uusia teitä, jotka pidetään ympäri vuoden auki. Porot lähtevät helposti kulkemaan teitä pitkin etenkin, jos laitumilla tulee ongelmia syystalvella jäätymisen kanssa tai jos tulee syvä, pehmeä hanki. Paliskuntaa huolestuttaa porojen siirtyminen enenevässä määrin poronhoitoalueen ulkopuolelle, sillä porot eivät lain mukaan saisi laiduntaa siellä. Tämä johtaa ristiriitoihin alueella asuvien ihmisten kanssa ja lisätöihin ja kustannuksiin, kun poroja pitää siirtää takaisin oikeille alueille. Ongelmia aiheutuu myös, mikäli porot ehtivät kulkea rautatielle, sillä radan aita on paikoin epäkunnossa ja poroja jää siellä junan alle. Mikäli porot ehtivät kulkea nelostien yli meren puolelle, niiden poiskuljettaminen on vielä työläämpää ja tien vilkas liikenne joudutaan pysäyttämään.

Tuulipuistohankkeista aiheutuu välittömiä laidunten menetyksiä ja muutoksia. Mikäli porot välttävät tuulipuiston lähialueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke lentoestevaloista) vuoksi tai niitä ei voida enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Lukuisten pohjoismaisten tutkimusten mukaan etenkin vaatimet (yli 80 % porokarjasta) ovat herkkiä ihmistoiminnan ja infrastruktuurin aiheuttamalle häiriölle, varsinkin kevättalvella tiineyden loppuvaiheessa, vasoma-aikana ja sen jälkeen (Skarin & Åhman 2014). Etenkin Ruotsissa on tutkittu poronhoidolle aiheutuvia vaikutuksia tuulivoiman osalta. Skarinin ym. (2015) mukaan vasomisaikana porovaatimet välttivät tuulipuistoja niiden rakentamisaikana jopa 3,5 km päähän alueesta. Porojen laidunalueen välttämistä ilmeni sekä elinpiirin valinnan tasolla, että elinpiirin sisällä tapahtuvalla laitumen valinnan tasolla. Porot myös lakkasivat käyttämästä tai käyttivät vähemmän tuulipuistojen läheisistä vaikiintuneista kulkureiteistään ja liikkuivat nopeammin alueen poikki (Skarin ym. 2015). Tuulivoiman aiheuttama häiriö (melu ja liike) porojen laiduntamiselle vasoma-aikana on todettu myös hankkeiden toiminnan aikana (Skarin ym. 2018).

Kaavamerkinnot ja määräykset

M-1 alueen merkintään liittyy seuraava kaavamääräys:

Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alue on varattu pääasiassa metsätaloutta varten. Alueelle saa sijoittaa tuulivoimaloita niille erikseen osoitetuille alueille ja niitä varten huoltoteitä, teknisiä verkkoja sekä varastointi- ja kokoonpanoalueita. Alueella sallitaan maa- ja metsätalouden harjoittamista palveleva rakentaminen sekä poronhoitoa varten tarvittavien rakenteiden rakentaminen.

Tämä turvaa sen, että poronhoidon rakenteita voi jatkossakin olla tuulipuiston alueella, mikä on erittäin tärkeää, jotta poronhoitoalueen ulkopuolelle menevät porot saadaan pyydettyä ja vietyä alueelta pois. Muita poronhoitoa turvaavia määräyksiä ei ole annettu.

Paliskunnan pyyntiaita sijoittuu aivan voimajohtolinjalle tuulipuistoalueella, Kangasojankankaan pohjoispuolella. Pyyntiaidan pohjoispuolelle on merkitty tuulivoimaloiden alue, johon saa sijoittaa yhden voimalan. Paliskunnan pyyntiaita olisi tärkeää säilyttää nykyisellä paikalla, sillä ympäröivät alueet ovat

laajalti yksityismaita, eikä paliskunta ole saanut sinne maanomistajilta lupaa aidan sijoittamiselle. Alueelle suunniteltu voimajohto ja tuulivoimala tulisi sijoittaa mahdollisimman kauas pyyntiaidasta. Jos tämä ei onnistu ja aita pitää siirtää, se tulee tehdä toimijan kustannuksella ja sellaiselle paikalle, että aita on edelleen toimiva. Toimijan on kysyttävä aidalle maanomistajan lupa. Myös, jos porot eivät enää tule tuulivoimapuiston alueelle, voi olla tarpeen rakentaa uusi aita muualle. Tämänkin tulee tapahtua tuulivoimatoimijan kustannuksella ja myötävaikutuksella. Näistä tulee neuvotella ja sopia paliskunnan kanssa.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat tulee pyrkiä estämään ja lieventämään ja korvata Oijärven paliskunnalle täysimääräisesti. Vaikka hanke ei olekaan valtion mailla, on alueen paliskunnan kanssa syytä jatkaa neuvotteluita tuulivoimatoiminnan ja poronhoidon yhteensovittamiseksi.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Viitteet

Skarin A. & B. Åhman (2014). Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. *Polar Biology* 37 s. 1041-1054.

Skarin, A. Nellesmann C. Rönnegård L. Sandström P. & H. Lundqvist (2015). Wind farm construction impacts reindeer migration and movement corridors. *Landscape Ecology* 30: 1527-1540.

Skarin, A., Sandström, P., Alam, M. (2018). Out of sight of wind turbines—Reindeer response to wind farms in operation. *Ecology and Evolution* 2018; 1-14.

ma/ao